

FOAIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchiei gr. or. rom. a Caransebeșului.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamentului :
Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr.
" " " pe 1/2 an . 2 " 50 "
" România și străinătate pe an . 14 franci
" " " " pe 1/2 an 7 "

Prețul inserțiunilor :
Pentru publicațiunile oficiale, concurse,
edict etc. tipărite de 3 ori, dacă conțin până
la 150 de cuvinte, 3 fl., până la 200 de cu-
vinte, 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Correspondințele se adresează redacțiunii
„FOAIA DIECESANĂ“;
eară banii de prenumerațiune și inserțiunii la
ADMINISTRAȚIA
Librăriei și Tipografiei diecesane în Caransebeș.

Congresul național bisericesc.

Ședința V.

ținută în Sibiu la 5/17 Octomvrie.

Ședința se deschide la 10 oare, se cetesce protocolul ședinței premergătoare și se autentică.

Președintele Archiepiscop și Metropolit, aduce la cunoștința congresului, că ținând seamă de data rinta ce o avem față cu memoria binefăcătorilor bisericești noastre, în conformitate cu usul din trecut, astăzi la 9 oare s'a celebrat în biserica „Schimbărei la față“ din cetate parastas solemn întru amintirea fericitului arhiepiscop și mitropolit *Andreu* baron de *Șaguna*, și întru cea a binefăcătorului bisericești și națiunii noastre de *pie memorie* Emanuil *Gozsdu*, la care au asistat toți deputații congresuali, anume invitați la acest act.

Notificarea presidială se trece la protocol.

Se prezintă rugarea deputatului Ioan Popoviciu-Dessean, în care justifică lipsa credenționalului și cere concediu pe întreaga durată a sesiunii.

Să transpună comisiunii verificatoare.

Se prezintă scrisoarea deputatului Constantin Radulescu, prin care declară, că optează pentru cercul Chiseteu, și renunță dela mandatul din cercul Făget.

Cercul Făget devenind vacant, se va dispune la timp alegere nouă.

Se prezintă scrisoarea deputatului Dr. Iosif Gall, în care arată că este împedecat a lua parte la sesiunea congresului actual și cere totodată concediu. — Concediul cerut se acordă.

Se prezintă următoarele cereri de concediu:

- a) a deputatului Alexandru Ioanoviciu pe întreaga sesiune;
- b) a deputatului George Serb pe 8 zile;
- c) a deputatului Zevodeiu Mureșan pe restul sesiunii. — Concediile cerute se acordă.

Se prezintă raportul consistoriului mitropolitan din 5/17 Octomvrie Nr. 294, prin care promovează la congres normativul votat de același consistoriu în obiectul regulării referințelor între consistoriul metropolitan și reprezentanța fundațiunii Gozdsu.

Se predă comisiunii organizatoare.

Se prezintă rugarea credincioșilor români gr. ortodocși din Herculova, aparținători diecesei sârbești din Timișoara, în care cer încorporarea lor la biserica noastră și desfacerea legăturilor ierarhice cu Sârbii.

Se predă comisiunii petiționare.

Înalt Prea Sântitul Domn Archiepiscop și Mitropolit face următoarea propunere:

Incepând cu prima Ianuarie 1892 după călindariul nou, respective 20 Decembre 1891 c. vechiu să se introducă în întreaga administrare bisericească în metropolia noastră usul călindariului nou, rămânând neatins usul călindariului vechiu în cele strins ritual și ale tipicului.

La propunerea deputatului Ioan Lenger se alege o comisiune specială din 15 membrii dimpreună cu Prea Sântiții Episcopi, care să o studieze și să vină cu raport în sesiunea prezentă.

La ordinea zilei urmează raportul comisiunii școlare.

Deputatul Stefan Velovan, în calitate de raportor al acestei comisiuni, cetesce raportul consistoriului mitropolitan ca senat școlariu despre activitatea dela congresul din 1888 până la 1 Octomvrie a. c., după cetire propune ca să se primească de basă la desbaterea specială și să se acludă la protocol.

Deputatul Ioan Lenger, vede în raport lacune esențiale, vede chiar manciătăți, cari ar fi bine să se îndrepte prin comisiune, cu ajutorul referentului școlar dela consistoriul mitropolitan și de aceea propune să se predea comisiunii spre întregire.

Din incidentul acestei propuneri se nasce o discussiune, la care iau parte deputații Dr. George Popa, Parteniu Cosma, Vasile Mangra, Leontin Simonescu Ioan Budințan și Paul Rotariu, unii pentru propunerea deputatului Lenger, alții pentru propunerea comisiunii și — cu delăturarea propunerii deputatului Ioan Lenger, se primesce propunerea comisiunii și raportul se ia drept basă la desbaterea specială, și se decide a se acluda la protocol.

Cu aceste ședința se încheie la 2 oare p. m. și cea proximă se anunță pe Lună în 7/19 Octomvrie la 9 oare.

La ordine desbaterea specială a raportului comisiunii școlare.

Ședința VI.

ținută la Sibiu în 7/19 Octomvrie.

Ședința se deschide la 9 oare înainte de amezăzi; se cetesce protocolul ședinței a V-a și se autentică.

Se presentă cererile deputaților: Dr. Nicolau Oncu, Petru Truța pentru concediu pe întreaga durată a congresului; Valeriu Bologa, Simeon Dămian și Dr. Aureliu Novac pentru restul sesiunii congresului. — Concediile cerute se acoardă.

Se presentă:

a) petițiunea comitetului parochial din comuna Remetea, diecesa Aradului, contra capului diecesei și a consistoriului diecesan;

c) petițiunea parochului Teodor Pap din comuna Bucerdea vinoasă, prin care cere a se comenta §-ul 6 din statutul org.;

e) petițiunea parochului Teodor Lungu din comuna Marișel tractul Clujului, prin care cere să i se dea competențele parochiale, ce nu le primesce;

d) memorandumul preoțimii române gr. or. castrense ces. și reg. din armata regulată austro-ungară, prin care se roagă pentru regularea legală a stării și sorții necorespunzătoare a acelei preoțimii castrense.

Se transpun comisiunii petiționare.

La ordina zilei urmează continuarea raportului comisiunii școlare și anume desbaterea specială.

Comisiunea prin referentul seu Stefan Velovan, cu privire la datele statistice cuprinse în raportul consistoriului mitropolitan și în aclusele la acest raport, propune:

Consistoriul mitropolitan să stărue a completa aceste date, având în vedere concludul congresual din sesiunea curentă, privitoare la datele statistice din raportul consistoriului mitropolitan ca senat școlariu, și indicând cauzele, care esplică regresul eventual, ce s'ar observa în cercetarea școalelor, în numărul edificiilor școlare etc. Pentru de a înălța gradul de siguritate a cifrelor, consistoriul mitropolitan se însărcinează a presenta datele privitoare la cercetarea faptică a școalelor, cerând media anuală a datelor adunate prin eparchii, la 3 termine anu-

ali și adevă: la Noemvrie, Februaru și înainte de esamene.

Deputatul Paul Rotariu face următoarea contra propunere: „Datele statistice asupra cercetării școalelor să se adune în modul ca până acum, cât se poate mai esact.“

Deputatul Augustin Hamsea, sprijinind propunerea comisiunii, face următorul amendament: „Cifra frecvenției școlariilor să se inducă în datele statistice după calculul mediu, care rezultă din cifrele de frecvențiane, ce se arată de cătră inspecției școlari districtuali în rapoartele lunare“.

Propunerea deputatului Rotariu a fost sprijinită de deputații Vincențiu Babeș și Nicolau Ivan, ear a comisiunii de deputații Dr. Puscariu, Drăgălina.

Punându-se la vot contra propunerea deputatului Paul Rotariu se primesce și congresul enunță, că datele să se culeagă după modalitatea de până acum, odată pe an.

Cu privire la conspectele despre școalele cercetate de școlari de confesiunea noastră, cari școale nu stau sub jurisdicțiunea bisericeii noastre, asemenea și despre școlari de al nostri, cari cercetează acele școale, despre numărul catechetilor aplicați, despre remunerațiunile lor și despre școalele fără de catecheti, conform propunerii comisiunii, congresul decide:

Consistoriul metropolitan se emită un formulariu, care se înlesnească uniformitatea în culegerea; datelor, precum și evidența ce ar resulta din compararea ușoară a rapoartelor singuratecelnr eparchii.

Relativ la concludul congresului Nr. 163 din 1888, în ce privesce comunele noastre bisericesci fără școală confesională, precum și acelea, cari n'au nici o școală, conform propunerii comisiunii congresul decide:

Consistoriul metropolitan se însărcinează a invita consistoriile eparchiale să cerceteze cu deamănuntul cauzele, cari se opun înființării școalelor în aceste comune și se facă raport proximalui congres despre măsurile luate de fie-care eparchie pentru delăturarea acestor pedici.

În privința elaborării unui nou regulament general, care să reguleze administrarea uniformă a afacerilor învățământului în întreaga provincie metropolitană, conform propunerii comisiunii se decide:

Congresul asceaptă ca pertractările inițiate în obiectul acesta să se finalizeze, deci consistoriul metropolitan se însărcinează a presenta proiectul seu la proxima sesiune congresuală.

Referitoriu la aceea parte din raportul consistoriului mitropolitan ca senat școlariu, care privesce ingerința incompetentă a ministrului de culte și instrucțiune publică e țării, în afacerile judiciare disciplinare ale învățătorilor dela școalele noastre confesionale, având să urmeze un raport special în obiectul acesta, comisiunea propune și congresul primesce

a se amâna decizia asupra acestei chestiuni, până se va prezenta raportul special.

La repetita reprezentare adresată dlui ministru de culte și instrucțiune publică din partea consistoriului mitropolitan, în scopul de a esopera respectarea limbii române, ca limbă de instrucțiune în școlile elementare de stat din comunele cu populațiune română, neurmând până astăzi nici o rezoluțiune, comisiunea propune:

Congresul își exprimă adunca sa părere de rău în față cu regresul, ce se produce în cultivarea religiosității și moralității prin neresolvirea cererii întemeiată pe lege, de a cultiva idiomul prin care credincioșii bisericii noastre naționale au sădeacă în inimile pruncilor lor primele precepte de religie și morală. Congresul însărcinează consistoriul mitropolitan a efectui în obiectul acesta concludul congresului Nr. 166 din anul 1888.

Deputatul Paul Rotariu face următoarea contra propunere:

„Consistoriul mitropolitan se însărcinează a continua cu solicitarea; deodată congresul roagă pe Prea Sântiții nostri Arhiepiscopului, ca ocașionalminte să soliciteze cauza și în persoană la înaltul ministeriu.“

Propunerea deputatului Rotariu, spriginită de deputații Hamsea, Vinc. Babeș și Zigre, ear a comisiunii sprijinită de deputații Lenger și Mihail Popoviciu — punându-se la vot — cu delăturarea propunerii comisiunii se primesce, și se enunță ca conclud:

Consistoriul mitropolitan se însărcinează a continua cu solicitarea; deodată congresul roagă pe Prea Sântiții Arhiepiscopului, ca ocașionalminte să soliciteze cauza și în persoană la înaltul ministeriu.

În nex cu decizia de sub Nr. precedent deputatul Dr. Georgiu Popa face următoarea propunere: „Consistoriul mitropolitan să cerce a se informa, că organele și corporațiunile noastre bisericesci: preoți, comitet parochial, protopresbiter, etc., ce au lucrat întru validitatea dreptului, ce le compete ca membrii respectivei comune civili, pentru a-și alege limba de propunere în școala comună poporală, și a-i învia conform interesului bitericesc.“

Se transpune comisiunii școlare.

La ordinea zilei urmează raportul comisiunii financiare, care prin referentul Dr. Ioan Mihu dând cetire raportului general al consistoriului mitropolitan ca senat episcopesc despre activitatea sa din anul 1888 până acum; în considerare, că activitatea senatului episcopesc a fost în timpul despre care se face seamă, întru toate normală și că fondurile puse sub îngrijirea acestui senat se administrează întru toate conform regulamentului în vigoare; în considerare, că însărcinărilor date de congresele precedente li s'au satisfăcut prin senat; propune ca congresul să iee acest raport spre scire în întreg cuprinsul lui și decide accludarea lui la protocol.

Propunerea comisiunii se primesce.

Fiind timpul înaintat, presidiul anunță proxima ședință pe mâne la 9 oare înainte de amiază, și punând la ordinea zilei rapoartele comisiunilor încheie ședința de astăzi la 1 oară p. m.

(După „Tel. Rom.“)

Despre copii învățătorilor.

S'a auzit de multe ori zicându-se, că copii învățătorilor sânt cei mai lipsiți de educațiune. Se zice și aceea, că este capabil acel individ a corespunde chemării sale de învățătoriu și educătoriu, dacă copii sei proprii nu e în stare de a-i educa?

Dacă vom examina cu scrupulositate cauza acestei scăderi, judecata aceasta nefavorabilă pentru învățătoriu, perde mult din gravitatea sa.

Nainte de toate, să luăm în considerare acea împrejurare, că învățătoriu ca atare, tocmai pentru că este învățătoriu și educătoriu al altor copii străini, — nu poate dispune de timpul necesariu pentru instruarea și educarea pruncilor sei proprii; și astfeliu instrucțiunea și educarea acestora, e constrins a o lăsa în sarcina mamei.

Unii zic că aceasta nu poate scusa pe învățătoriu, pentru că mai sânt și alte persoane în asemenea condițiuni și de aceea tot se îngrijesc de instrucțiunea fiilor lor. E adevărat; dar până când oficiantul, meseriașul sau economul după finirea ocupațiunilor lor zilnice, — petrecerea în apropierea copiilor lor le cauzează o plăcere și o recreare, ear instruarea și educarea lor ca o variațiune a ocupațiunii de mai înainte, — bietul învățătoriu — în ceea ce alții află plăcere și recreare binefăcătoare, vede și mai departe continuându-i-se munca cea grea de până aci. Drept aceea e foarte natural, că inima și puterile sale slăbite, tind la astfeliu de recreațiune și distragere, care se-i schimbe ocupațiunea de până aici, și care se-l întârească și recreeze, pentru de a putea mânezi continua și mai departe lucrul întrerupt.

Învățătoriu se poate asemăna cu acel grădinaru, care foarte puține momente poate jertfi pentru cultivarea grădinei sale proprii, pentru că puterile sale trebuie să le exhauzeze pentru cultivarea agrului străin.

Copii învățătorilor, sânt cei mai mult espuși influințelor străine.

Câți copii vin la școală, tot atâtea năravuri aduc în școală cu sine. Copii învățătorilor trebuie să trăească, să se joace și să învețe la un loc cu ei. Oare năravurile acestora să nu aibă nici o influință asupra inimii lor? Afară de aceea, nu ved ei zi de zi pe părintele lor cum guvernează dând în toate părțile ordinii ca un domnitoriu? Oare nu obsearvă el populațiunea școlii că îl ascultă necondiționat? Vede pe toți apelând la densusul, fie sărac ori bogat, de părinții cu pozițiune înaltă ori cu pozițiune inferioară, ca la cel mai înalt for. E de mirare dară, dacă după acestea, copii învățătorilor sânt egoiști și pe încetul se nasce și în ei dorința de a domina peste alți copii, cu atât mai vârtos, că conșcolariii lor li să su-

pun și le împlinesc voia întru toate, având oare-care respect și sfială de dânsii.

Să ne întorcem privirea la jocurile copiilor. Fiecare a putut observa, că dacă un copil e renitent și nu voescă a observă ordinea jocului, dacă nu se îndreaptă, îl constrâng ceialalți a părăsi jocul. Copilul învățătorului poate să-și joace mendrele negenat, lui nime nu-î zice nimica, el face ce-î place după voia sa. Această împrejurare e cauza, că copiii învățătorilor, cu greu îi poți deda la ascultare, prima necesitate în învățământ.

Copilul învățătorului trăește în școală. În toată ziua aude verbindu-se despre școală, în ea se joacă, mănâncă și bea; să nu ne prindă mirarea dară, dacă sala de învățământ, în care ceialalți copii intră cu o sfială și reverință sântă, — pentru el nu are nici un farmec și nu stârnește în inima lui nici un simțământ de sfială și pietate, cu alte cuvinte, el nu o prețuește după cum se cuvine. Decî un mijloc dintre cele mai principale, prin care se propagă pietatea și respectul către școală, pentru el e fără efect.

Dacă la una și aceeași școală funcționează mai mulți învățători, de multe ori se pot întâmpla între ei și neînțelegeri. Despre aceste inconveniente neplăcute părintele împrecinat vorbește, ori la prânz ori cu altă ocaziune, în fața copilului sau despre colegul cu pricină într'un mod amenințător și băjocuritoriu. Aceste vorbe să nu aibă nici o influență asupra inimii copilului. El își perde respectul și încrederea față de învățătorul respectiv, carele poate fi cu gura de aur, învățăturile și sfaturile lui vor fi față de dânsul nisce frase goale fără nici un efect. Sînt cazuri și de acelea, că învățătorul e atât de orbit de patimi, încât își folosește copiii săi proprii de spioni, pentru de a scîi că ce vorbesc copiii între sine ori părinții copiilor despre dânsul. Aceasta ar fi ca și o brumă de primăvară, care ar ofili inima sinceră a copilului omorînd toate simțămintele nobile din inima lui. În modul acesta s'ar cresce numai nisce creaturi lingușitoare și servile.

În fine la cari copii se trec mai multe scăderi cu vederea, mai multă renitență și lene nepedepsită ca la copiii învățătorilor? Unii dintre colegii părintelui învățătoriu, cugetă că fac bucurie acestuia, dacă pe copilul lui îl pun în locul prim în școală, ori că îi dau cel mai bun testimoniu, dar fără a lua în considerare meritele și diligența copilului. Din partea părintelui învățătoriu asemenea ar fi o mare greșală, dacă pentru fiul sau exclusiv, ar face unele concesiuni sau că l-ar dispensa dela împlinirea unor datorințe.

Acestea ar fi cauzele principale, care împedecă mult instruirea și educarea copiilor învățătorilor. Să căutăm și mijloacele prin care am putea să îndreptăm aceste scăderi, care împedecă instruirea și crescerea fiilor nostri.

Învățătorul să se nisească din toate puterile a delătura rușinea ce l-ar putea ajunge prin aceea, că copiii lui sînt neînvęțați și reu crescuți. În privința aceasta e fericit dacă are o soție cultă și evlavioasă, carea să poată îndeplini, ceace dânsul n'a putut din motivele mai sus nșirate.

Învățătorul să nu întrelase nici o zi de a nu-și da samă despre aceea, că oare făcut-a din destul chemării sale față de copiii săi? nu a fost prea îndulgent ori prea aspru față de dânsii. Zi de zi să se informeze dela soție și colegii săi despre purtarea, diligența și progresul fiilor săi. Să nu-î scape nici cum din vedere și să nu le atribue calități ce le lipsese ori a le detrage din meritele ce le au. Preste tot să aplicăm față de copiii nostri cele mai severe și generale reguli de crescere.

Achim Miloia,
Învățătoriu.

Instrucțiune practică

despre purtarea socoților și administrarea averilor
bisericesci,

de TRAIAN BARZU.

(Urmare.)

Despre legătura strînsă ce există între diferitele protocoale, care fac parte din socoata fondului bisericii.

1. Precum se scie comunitatea bisericească încă la începutul anului își compune un preliminaru cu acel scop, ca corporațiunea, pe care a încredințat-o cu administrarea fondului ei, să poată face spesări numai între marginile cuprinse în preliminaru, pentru acoperirea căror spese tot în preliminaru se face îngrijirea. Mai departe se scie și aceea, că la finea anului administratorii fondului bisericesc au să-și depună socoata, adecă să-și dea sama despre aceea, că oare administrat-au dânsii averea fondului bisericesc așa, precum în această privință comuna bisericească ca stăpânul fondului bisericesc și-au exprimat voința ei, cu ocaziunea compunerii preliminarului.

2. Pentru ca însă administratorii fondului bisericesc să-și poată face darea lor de samă la finea anului, ei trebuie începînd dela 1. Ianuarie până cu finea lui Decemvrie să poarte un protocol, în carele să însemne toate venitele și toate speșele bisericii, care sînt provăzute și în preliminaru, care protocol cuprinzînd în sine întreaga avere a bisericii, se și numește *protocol principal*.

În acest protocol se petrec apoi îndată la începutul anului toate pretensiunile și toate datoritiile fondului bisericii rămase la sfîrșitul anului trecut, întocmai cum aceasta s'a făcut și la preliminaru, numai cu acea deosebire că, până când în preliminaru ele s'au petrecut în sume generale, în protocolul principal fic-care pretensiune sau datorie se petrece singular. Apoi în decursul anului se mai petrec în acest protocol și toate venitele și speșele anului curent în rînd după cum ele au urmat.

3. Deoarece în decursul anului o parte oare care din pretensiunile bisericii încurg în banii gata în cassa bisericii, iar altă parte sau chiar și toate

datoriile bisericii se împacă, prin urmare, pentruca să avem o icoană fidelă despre starea averii bisericii, îndată ce plățirea s'a întemplat trebuie să se însemne în protocolul principal că acele sume sunt împăcate, adică ele trebuie scoase din evidența acestor protocele.

Pentru ca însă prin aceasta să nu se peardă totdeodată și urma banilor, cari i-au solvit datorașii bisericii și astfel au intrat în cassă; precum și acelor bani, cari i-a solvit biserica din datoriile ei și astfel aceia au eșit din cassa bisericii, ear în protocolul principal s'au însemnat că sunt împăcate, — trebuie să se poarte și *ziuaru de cassă*.

De câte-ori se întemplă, ca datorași de ai bisericii să se solvească datoriile, aceste solviri se petrec atât în protocolul principal cât și în *ziuarul de cassă*. De asemenea și de câte ori se întemplă, ca biserica să solvească ceva din datoriile ei, aceste solviri se însemnă atât în protocolul principal, cât și în *ziuarul de cassă*.

4. Din cele mai sus espuse urmează, că într-un protocol principal și într-un *ziuarul de cassă* există și trebuie să existe o legătură de tot strânsă.

Orice solviri făcute din partea datorașilor bisericii, precum și orice solviri făcute din partea bisericii, fără ca să fie petrecute totdeodată și în *ziuarul de cassă*, precum și întors, conturbă armonia și legătura strânsă ce trebuie să existe între aceste protocele, ceea-ce apoi ne servește ca o dovadă, că în purtarea acestor protocele nu s'au urmat corect și că în acestea s'au strecurat nescări greșeli.

5. După-ce în decursul anului s'au purtat în regulă protocolul principal despre venitele și spesele bisericii și acesta s'au încheiat cu sfârșitul anului, a sosit timpul, ca cei-ce au fost încredințați cu administrarea averii bisericești, să dea socola comunei bisericești despre aceea că cum au administrat dârșii averea bisericii.

Cumcă cum s'au administrat averea bisericii, adică, că ce venituri și ce spese s'au făcut la biserică în decursul anului, apoi că ce pretensiuni are biserica la datorașii ei și că ce pretensiuni au alții la biserică cu finea anului, peste care se dă socola, toate acestea se pot vedea din protocolul principal. Administratorii averii bisericești n'ar avea să facă alta decât să aștearnă comunei bisericești protocolul principal, căci din el fie cine poate cunoaște starea averii bisericii.

6. Însă pentru ca starca averii, adică a pretensiunilor și a datoriilor bisericii să o poată mai lesne cunoaște ori și cine, din protocolul principal, în care activele și pasivele bisericii se află resfirate pe mai multe foi și în mai multe despărțăminte, se face un extras în carele pe o foaie se petrec sumele activelor, ear pe altă foaie sumele pasivelor dobândite la încheierea singuraticelor despărțăminte din protocolul principal. Acest extras, carele ne înfăți-

șază întreaga avere a fondului bisericii cu finea anului, se numește *socola*.

7. Deoarece mai departe atunci, când comuna bisericească și-au încredințat corporațiunii alese de ea administrarea averii sale, totdeodată prin compunerea preliminarului pe an înainte și-au arătat voința ei în aceea privință, că cum ar dori ea ca să se administreze averea bisericii, urmează de aci, că atunci, când administratorii averii bisericești își depun socola, ei trebuie totodată să se dea sama și despre aceea, că ținutu-s'au oare strâns de preliminar.

Aceasta earăși se întemplă așa, că în socola, atât la despărțământul activelor cât și la cel al pasivelor fondului bisericii, din pozițiune în pozițiune se arată, că cât au fost preliminar și cât au făcut de faptă pretensiunea sau datoria bisericii.

8. Din toate aceste rezultă următoarele:

a) Socola stă într-o legătură de tot strânsă cu protocolul principal, care se poartă peste an despre pretensiunile și despre datoriile bisericii, căci socola nici nu este altceva, decât un extras din acest protocol.

b) Protocolul principal stând într-o legătură de tot strânsă cu *ziuarul de cassă* și totdeodată și cu socola, urmează de aci, că socola încă stă într-o legătură de tot strânsă cu *ziuarul de cassă*.

c) Mai departe, preliminarul bisericii stând într-o legătură strânsă cu socola, urmează că preliminarul stă în legătură strânsă și cu protocolul principal.

d) În fine mai urmează și aceea, că preliminarul cu protocolul principal și cu *ziuarul de cassă*, zic toate acestea stau într-o legătură organică de tot strânsă așa, încât ele numai la oaltă fiind pot forma un corp întreg (socola) și corpul (socola) numai având toate organele (protocelele) mai sus amintite și stând cu ele într-o legătură organică de tot strânsă, poate să funcționeze bine și să prospereze. Dacă lipsește numai un singur membru din corp, sau se înterumpe legătura dintr-un membru și dintr-un corp, acesta numai poate funcționa regulat, ba dacă membrul ce lipsește, sau nu stă în legătură strânsă cu corpul (socola) este de o însemnătate mare, protocolul principal, atunci însuși viața corpului înceată.

9. Deci dacă voim să ne câștigăm convingerea în cea privință, că oare bună-i socola, nu avem decât să facem ceea-ce face și un medic, când vizitează corpul unui om, adică trebuie să căutăm să are corpul (socola) toate organele de lipsă, apoi să sânt oare toate acestea organe, care stau în strânsă legătură cu corpul și au chemarea să-l susțină, întregi și sănătoase, ori nu?

(Va urma.)

Pentru coruri.

În editura „Soțietății române de cântări și musică din Caransebeș“ a apărut zilele acestea **Liturgia Sântului Ioan Chrisostom**, compusă după melodiile bisericesci din Bănat, pentru cor de bărbați, de *Antonie Sequens*, profesor de musică și dirigentul corului din Caransebeș.

Credem că lucrarea aceasta va fi binevenită corurilor noastre bisericesci, cu atât mai vârtos, că nu avem prea mare alegere în materiile de felul acesta; ear o liturgie completă, întocmită după melodiile bisericesci din Bănat, a lipsit până astăzi cu deseversire. Observăm, că „*Liturgia din Caransebeș*“ prezentată în opul de față, e compusă dinadins în stil ușor, încât fie-care cor o poate executa cu înlesnire. Tipariul elegant e executat de stabilimentul tipografic a lui Oscar Brandstetter în Lipsca. Liturgia se poate comanda la autorul *Antonie Sequens* profesor de musică la Institutul teologic-pedagogic din Caransebeș, trimițând prețul de 2 fl. 50 cr.

Socotim a întâmpina prin acest anunț un neajuns simțit la noi în literatura musicăi noastre eclesiastice.

Comitetul soțietății rom. de cântări și musică din Caransebeș.

Varietăți.

Prea Sântia Sa D. Episcop diecesan, Nicolae Popea, a sosit acasă Marți seara.

Alegerea de episcopi sârbesci sâvârșită de curând în Carlovăț — după cum scrie „*Branik*“, va fi aprobată și de locurile mai înalte. Noul episcop al Timișorii, *Nicanor Popovicu*, s'a născut la anul 1831. în Kisfalu (Baranya) din părinți învățători. Școalele medii le-a început la Verbasul-Vechiu și le-a terminat în Pesta, unde a continuat cu studiul științelor juridice, după a căror absolvare a intrat în teologia din Carlovăț. Curând după aceasta, la anul 1860., fû aplicat ca profesor la gimnasiul din Carlovăț, ear în 1862. s'a așezat ca paroh în Baci-naț, un sat în Sirmiu. În 1872. murindu-i soția, rămase văduv cu trei fete minorene. În 1873. fû ales ca membru în sinodul eparhial și în consistoriu, în 1874. și 1879. a luat parte activă la congresele naționale bisericesci, ear în 1880. fû numit administrator al protopresbiterarului Jabali. În acest timp măritându-și fiicele, s'a călugărit; fû înaintat apoi la demnitatea de protosincol, în care calitate a rămas până la alegerea sa de episcop al Timișorii. — *Mihail Gruiciu*, noul episcop al Carlovățului de sus, din simplu călugăr a ajuns de odată episcop, în etate abia de 30 de ani. Dânsul s'a născut în Petriny la anul 1861. din părinți învățători. Gimnasiul

l-a absolvat în Agram, unde a urmat cu succes și drepturile, apoi s'a înscris la teologie în Carlovăț. Terminând teologia, fû sântit ca preot celib, mai apoi s'a călugărit și aplicat în cancelaria episcopescă. În 1890. sinodul îl alege ca profesor la teologie, unde a funcționat până la alegerea sa de episcop al Carlovățului de sus.

Avansamentul militar. Cu ziua de 1 Noemvrie n. au fost înaintați în armata austriacă 13 generali și 29 coloneli. Cu totul s'au făcut apoi 47 coloneli, 68 vice-coloneli, 106 majori și 151 căpitani de clasa I., 176 căpitani cl. II., 82 primlocotenenți și 183 locotenenți în activitate. Dintre Români au avansat: la rangul de colonel la artilerie vice-colonelul *Ladislau Cenna*. De căpitani de clasa I., căpitani de clasa a II. *Ilie Nedelcu* (regimentul de inf. 63.), *Ioan Savaican* (31), *Petru Șerbescu* (2), *Ilie Cernăuțan* (miliția teritorială) și *George de Catargi* (gendarmerie). De căpitani de clasa II. primlocotenenții: *Mihail Brăteanu* (reg. de inf. 101), *Alexandru Negrea alias Gușăillă* (5), *Ioan German* (50), *Ioan Streciuc* (la cavalerie), *Dr. Ioan Stursa* (medic de regiment cl. a II. De primlocotenenți locotenenții: *Aurel Petrovițiu* (reg. de inf. 72) și *Iosif Petraș* (33). De locotenenți cadeții și aspiranții de oficeri: *Teofil Florian* (reg. de inf. 50), *George Spătaru* (50), *Eugen Apostolovicu* (38). Majorul-auditor *Ioan Mihălițianu* a fost transferat la tribunalul de garnisoană din Pojon.

Congresul păcii. În 3. Noemvrie st. n. s'a deschis în Roma congresul internațional al păcii, la care iau parte o mulțime de deputați și senatori din mai toate țerile Europei.

Scopul congresului este:

1. Înfrățirea a sute de reprezentanți ai poporului din toate părțile, prin ceea ce se întăresc relațiile politice și se evită mai ușor în viitoriu neînțelegeri.
2. Studiarea cestiunei, dacă dreptul celui mai tare trebuie să fie și în timpul de civilizație la care am ajuns, cea mai înaltă rațiune de Stat.
3. Dacă majoritățile tuturor parlamentelor europene s'ar înțelege asupra acestor principii, ar fi ușor să se evite resboaele.
4. Congresul să caute a convinge pe guverne și popoare, că mântinerea păcii nu e numai de dorit, ci și posibilă.
5. Congresul trebuie să hotărască mijloacele cu ajutorul cărora să fie posibilă ajungerea acestei ținte; până la ce punct să se poată lua refugiul la tribunalele de arbitragiu și mai departe, ce alte mijloace ar fi cu cale a se aplica eventual în cazuri grele.
6. Congresul trebuie să creeze o organizație potrivită pentru a putea să esercite o influență binefăcătoare, cu succese crescânde.

Credință. Tinerul *Savu Petrovițiu*, învățătoriu, s'a încredințat cu amabila domnișoara *Sofia Balan* din Iabuca.

Soțietatea de lectură a junimei studioase dela gimnasiul superior din Năseud începându-și activitatea pentru anul școlastic 1891/92. s'a constituit sub conducerea D-lui profesor: *Gregoriu Pletos* în următorul mod: președinte *Alexiu David*, școlariu în cl. VIII; vicepreședinte: *Victor Onișor*, școlariu în cl. VII; notariu: *Titu Malariu*, școl. în cl. VIII; redactor: *Leon Parasca*, școl.

în cl. VIII; bibliotecariu: *Sever Groze*, școl. în cl. VIII; vicebibliotecariu: *Vasile Borgovan*, școl. în cl. VII; casariu: *Ieronim Groze*, școl. în cl. VII. și controlor: *Vasile Pașcu*, școl. în cl. VII.

Primatele nou numit al Ungariei și arhiepiscopul Strigoniului este Francisc Closiu Vaszary, născut în 12 Februarie 1832 la Keszthely de părinți sëraci. Studiile și le-a făcut în Keszthely și în Martinsberg. La anul 1854 a intrat în tagma benedictinilor și a apucat cariera profesorală. El a fost mai întâiu la Comorn ca profesor de istorie și de limba latină. Ca prefect al benedictinilor din Papa a făcut cunoștință cu literatul maghiar Toma Füssy. Asoțiat cu acesta au edat „Istoria universală” și au întemeiat la anul 1857 „Plutarchul ungar”. În acest period el a publicat în mai multe foî de specialitate numeroși articuli pedagogici, critici și bisericesci. La anul 1861 a devenit profesor la gimnasiul superior din Strigoniu; aci a publicat istoria sa universală. a prelucrat „Istoria Ungariei” a lui Mihail Horváth pentru usul gimnasiilor și a compus o monografie mare: „Bătălia dela Varna”. La 1869 a fost numit director al gimnasiului din Strigoniu, ear' la 1885 a fost numit archiabate la Martiusberg. Martinsberg e cea mai veche mănăstire a Ungariei, care a fost înzestrată de regele Stefan cu privilegiu și cu mari moșii. Archi-abatele dela Martinsberg e *praelatus nullius* și are toate drepturile de jurisdicțiune ale unui episcop peste districtul bisericesc supus lui, care are o estindere de 8 miluri pătrate.

Bibliografie.

După volumele I. și II. ale opului titulat:

Părți alese din Istoria Transilvaniei pe două sute de ani din urmă, au apărut și **Volumul al III.** în formatul și cu tipariul celorlalte două, în 40 de coale, de *Georgie Barițiu*. Sibiu 1891. în edițiunea autorului. Tipografia W. Krafft.

Acei cetitori români, cari au aruncat ochii preste celelalte două volume vor fi putut observa, că cele mai multe părți, câte am adunat la un loc, se reduc la istoria suferințelor poporului român, sau, precum s'a mai zis, la tragedia noastră națională, anume în vol. I. începând dela anul 1683. până inclusive la 1847., eară în al II. dela 1848. până la 1860., adică sêlbatecele vîrsări de sânge, atrocitățile esecutate cu scop de a extermina pe poporul român, apoi lege marțială și în urmă absolutism rigoros.

Întocmai același metod am urmat și în compunerea volumului III. care cuprinde evenimente dela 1860. până la 1883., adică dintr'un period de 23 de ani, foarte bogat și acesta de catastrofe mari, ca și de resturnături, care au lovit de a dreptul în partea națiunei române locuitoare în țerile morarchiei austro-unguresci. Nu am trecut cu vederea evenimentele generale, fără a căror cunoaștere nu am putea înțelege pe acelea, în care au fost acești români actori în proporțiuni ca nici-odată, atât în sfera politică, cât și în cea bisericească și întru înmulțirea elementelor de cultură. nu numai până la Dualism, ci chiar

și dela acesta încoace în mânia tuturor pedecelor și a machiavelismului rafinat.

Cele două congrese naționale politice, unul din Ianuarie 1861., altul din Aprilie 1863; cele două diete transilvane, una democratică dintr'ani 1863 et 4, alta aristocratică din Noemvrie 1865; desele căletorii ale mitropolitelor și deputațiunilor la Viena; intrarea ardelenilor în senatul imperial din Viena; eșirea lor de acolo într'cele mai triste impregiurări; smulgerea românilor greco-orientali de sub domnia ierarchiei sêrbesci, prin organizarea mitropoliei și a episcopiei de Caransebeș alătura cu cea de Arad; dissensiunile românilor; — ca urmare imperativă a înfricoșatei căderi dela Königgratz, înființarea Dualismului, autonomia Transilvaniei cassată, legile acesteia din 1863/64 anulate; națiunea română ca individualitate politică sacrificată și aruncată la discrețiunea unui alt element național; luptele politice continuate din partea românilor; *întrunirea* lor pentru marele scop al emancipării manifestat și circumscris în memorandumul național, împărțit în patru limbi popoarelor apărătoare de drept și de libertate, — acestea și alte câteva momente mari din viața noastră națională se pot vedea adunate în vol. III. pe 23 de ani, confirmate cu câteva acte și corespondențe intercalate în text, eară altele vre-o 96 alăturate ca *suplement* la volumul acesta, precum s'au adaus 80 și la celelalte două anterioare.

Acest volum al III. costă legat tare 4 fl., legat ușor 3 fl. 50 cr. v. a.

În restimp de 3 luni, adică până la 31. Ianuarie 1892. expedițiunea din partea autorului se face franco pentru toți domni câți se vor fi prenumerat deadreptul la el; după acel termin exemplarele remase neprenumerate trec în *comisiune la librăria W. Krafft în Sibiu*.

Dela 5 sau mai multe exemplare plătite dintr'odată se dau 10% ca rabat.

Se mai află și din vol. I. și II. multe exemplare și se dau cu prețurile cunoscute mai de înainte, legate tare câte 5 fl. broșurate câte 4 fl. 50 cr., sau toate trei volumele în 141 de coale 14 fl. legate, 12 fl. broșurate.

Comandele se fac mai sigur prin mandate postale. Expedițiune promptă.

Sibiu, 30. Octomvrie 1891.

George Barițiu.

„**Geografia și Istoria**” în școala poporală. Manual compus conform planului de lecțiuni al d-lui Vasile Petri pentru clasa IV., V., VI. De *Teodor V. Petrișor*, învățătoriu în Alibunariu, comitatul Torontal. Prețul 40 cr.

Veterinariul de casă, de *Basiliu Cornea*, prețul 1 fl. 50 cr. se capetă la preotul Pompeiu Făgărășan în Teure (Tohát) p. u. Somkerék (Szolnok Doboka megye).

Codicele Mateiu Voileanu. Scrieri din prima jumătate a veacului trecut, publicate de Mateiu Voileanu, asesor consistorial. Sibiu 1891. Tipografia archidieceșană.

Vlacho-Meglen. Eine ethnographisch-philologische Untersuchung von *Dr. Gustav Weigand*, Privatdocent an

der Universität Leipzig. 7 Bogen 8° mit vier Lichtdruckbildern und einem Reiseplan. Preis 2 fl. 16 kr.

Das überraschendste Resultat einer längeren Reise des Verfassers zur Erforschung der Sprache und Ethnographie der Zinzaren (Makedo-Romanen) ist, dass er im Karadschova-Gebirge in Makedonien eine walachische Bevölkerung von 14,000 Seelen fand, die sich durch Tracht, Sitte, Lebensweise, Typus etc. wesentlich von den Zinzaren unterscheidet, was im ersten Teile des Werkes behandelt wird. Zur Anschauung dienen einige wohlgelungene Lichtdrucke.

Der zweite Teil beschäftigt sich mit der Sprache, die mit Sicherheit ergibt, dass an eine räumlich getrennte Entstehung der verschiedenen Dialekte nicht gedacht werden kann. Im dritten Teile folgen einige hübschen Märchen mit Übersetzung. So ist das Buch nicht nur für den Philologen, sondern auch für den Ethnographen und Geschichtsforscher von dem grössten Interesse.

Nainte de puțină ani a apărut de acestăși autor:

Die Sprache der Olympto-Valachen Nebst einer Einleitung über Land und Leute. 8°. 9 Bogen. Preis 1 fl. 80

Interessante ethnographische Mitteilungen über das wenig bekannte Volk der sog. Zinzaren und wissenschaftliche Darstellung ihrer Sprache (nebst Volksliedern und anderen Sprachproben) auf Grund von Beobachtungen und Anzeichnungen des Verfassers während eines längeren Aufenthaltes in Makedonien, Epirus u. s. w.

Concurs.

Cu provocare la ordinăciunea Venerab. Consistoriū diecesan ddto 6. Faur a. c. Nr. 257. Șc. se escrie concurs pentru întregirea postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. rom. din **Tirnova** protopresviteratul Bocșa-Montană. cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia diecesană“.

Venitele sânt:

1. În bani gata 105 fl.
2. 56 Chlg. lard, care în bani fac 35 fl. 20 cr.
3. 56 „ sare „ „ „ „ 7 fl.
4. 7⁵/₁₀ Chlg. lumină, care în bani face 4 fl.
5. 4. stângenii de lemne sau 32 fl.
6. 24-40 Hectolitri cucuruz boambe în natură
7. Pentru conferințe 6 fl.
8. Scripturistica 3 fl. 50 cr.
9. Pentru servitoriul școalei 10 fl.
10. 2 jugere pământ arătorin.
11. Locuință liberă în edificiul școalei cu grădină de 1 juger pământ arătorin.

Doritorii de a ocupa acest post au de a-și subșterne recursele instruate conform statutului org. și regulamentului pentru organizarea învățământului, adresate comitetului parochial din **Tirnova**, la oficiul protopresviterat gr. or. din Bocșa-Montană, până la terminul deschis. Dela cei ce doresc a ocupa acest post se cere ca să aibă calificăciunea prescrișă de lege și cunoscință musicală.

Totdeodată comitetul parochial doarece, ca recurenții să se înfățișeze în vre-o Duminică sau sârbătoare în biserică, dar nici decât în ziua de alegere

Tirnova, din ședința comitetului parochial ținută la 1. Septembrie 1891. st. v.

[61] 1—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu protopresbiterul concerninte.

Concurs.

Pe baza ordinăciunei consist. ddto 2/14. Octombrie a. c. Nr. 2593. Șc. se escrie concurs pentru definitivă întregire a postului învățătoresc la școala confesională gr. or. rom. din comuna **Birda**, protopresbiteratul Buziașului, comitațul Timiș, cu termen până în 21. Noembrie în care zi se va ținea și alegerea.

Emolumentele sânt:

1. În bani gata 135 fl.
2. Scripturistica 5 fl.
3. Pentru conferințe 10 fl.
4. Grâu 15-50 Hectolitri
5. Cucuruz despoiat 15-50 Hectolitri.
6. 4 jugere de pământ și anume, 2 jugere arătură, și 2 jugere de livadă de fân,
7. Dela înmormântări unde va fi poftit 20 cr.

În fine cortel liber în edificiul școalei cu 2 chilii, cuină, cămară, grajdii și cotețiu pentru porci, pecum și grădină intravilană constătătoare de 800 □ stengenii.

Doritorii de a recurge la acest post, au să-și subștearnă recursele prevăzute cu documentele prescrișe conform statutului org. bis. și a regulamentului pentru învățători adresate comitetului parochial, prea on. oficiu ppviterat în **Jebel**.

Recurenții sânt poftiți a se presenta numai odată în vre-o Duminică ori sârbătoare în biserică — înse nu în ziua de alegere — la din contră se vor eschide din candidație.

Birda, în 17. Octombrie 1891.

[62] 1—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: **Alexandru Ioanoviciu**, protopresbiter tractual.

Anunț.

De vânzare un loc situat la „**Teiuș**“ în apropiere de ½ oră de **Caransebeș**, întindere de 9—10 jugere, pământ arătorin și cu pomi roditori. Informațiuni se pot lua dela **Ignatz Rezac**, comerciant în **Caransebeș**.

[60] 2—3

